

МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО
В 32. СУИЧЕ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ЗА УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА

Разработен в съответствие с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със Заповед № РД09-5906/28.12.2017 г. на министъра на образованието и науката.

Актуализиран за учебната 2026/2027 година. Приет с решение на Педагогическия съвет на 09.09.2026 г., Протокол № 19/09.09.2026 г.

I. ДЕФИНИЦИИ И ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ

Настоящият училищен механизъм конкретизира организацията на превенцията и интервенцията при насилие и тормоз в 32. СУИЧЕ. Той следва структурата и класификацията на утвърдения от МОН механизъм и се прилага съвместно с Правилника за устройството и дейността на училището, Етичния кодекс, правилата за приобщаващо образование и вътрешните процедури за безопасна училищна среда.

1. Какво е насилие?

За целите на настоящия документ насилието обхваща действия или бездействия, които причиняват или могат да причинят физическа, психическа, сексуална или друга вреда на дете/ученик. Към формите на насилие се отнасят физическо насилие, психическо насилие, сексуално насилие и злоупотреба, както и пренебрегване, когато е приложимо към конкретния случай.

- Физическо насилие - причиняване на телесна повреда, болка или страдание, включително без трайно разстройство на здравето.
- Психическо насилие - действия, които могат да увредят психичното здраве и развитието на детето, включително унижение, заплаха, отхвърляне, дискриминация, изолация, подценяване и други форми на отрицателно отношение.
- Сексуално насилие/злоупотреба - въвличане на дете в сексуални действия, за които то не може да даде валидно и информирано съгласие, или които нарушават закона и неговото достойнство.
- Пренебрегване - траен неуспех да бъдат осигурени необходимите грижи, безопасност, образование, здраве и подкрепа за развитието на детето.

2. Какво е тормоз?

Тормозът е форма на насилие, при която обичайно са налице три основни характеристики:

- 1. поведение, насочено към нараняване, унижаване, сплашване или изолиране;**
- 2. неравнопоставеност/дисбаланс на силите между участниците;**
- 3. повтаряемост във времето или реална вероятност поведението да се повтаря.**

Еднократен тежък акт на насилие може да не отговаря на всички характеристики на тормоз, но подлежи на незабавна реакция според неговата тежест и риск.

3. Основни форми на тормоз

- Физически тормоз - удряне, ритане, блъскане, щипане, дърпане, задържане, повреждане или отнемане на вещи и други действия срещу телесната неприкосновеност или собствеността.
- Вербален тормоз - обиди, заплахи, подигравки, унижителни или неприлични коментари, публично злепоставяне.
- Психически тормоз - сплашване, изнудване, манипулиране, клеветене, засрамване, принуда, системно унижение.
- Социален тормоз - изолация, изключване от група, разпространяване на слухове, групово отхвърляне, фаворизиране/дискриминиране на основата на различие.
- Сексуален тормоз - нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, което накърнява достойнството или създава унижителна/враждебна среда.
- Кибертормоз и дигитално насилие - обидни и заплашителни съобщения, незаконно или непоискано заснемане, разпространяване на снимки/видео, кражба на самоличност, фалшиви профили, слухове в социални мрежи, публикуване на лични данни и други действия чрез дигитални средства.

Към кибертормоза за целите на училищната практика се отнася и създаването или разпространяването на манипулирани изображения, аудио или видео (включително deepfake/AI-генерирано съдържание), когато се използват за унижение, измама, заплаха, сексуализиране, имитация на самоличност или накърняване на достойнството.

4. Разграничаване на тормоз от игра/закачки

При преценка на ситуацията се наблюдават отношенията между учениците, техните реакции, наличието на дисбаланс на силите и повтаряемост. По-вероятно е да се касае за тормоз, когато:

- единият ученик е видимо напрегнат, уплашен или се опитва да се оттегли;
- ролите не се сменят и единият участник устойчиво доминира;
- ученикът ясно е поискал поведението да спре, но то продължава;
- подигравките са насочени към характеристика, която ученикът не може или не е длъжен да променя;
- има група наблюдатели, които насърчават или се присъединяват към нападението;
- действията се повтарят или се разпространяват в дигитална среда.

5. Възможни предупредителни признаци

Предупредителните признаци не са доказателство сами по себе си, но изискват внимание и професионална преценка. Такива могат да бъдат:

- необясними наранявания или противоречиви обяснения за тях;
- рязка промяна в поведението, тревожност, изолация, избухливост или спад на самооценката;
- чести отсъствия, отказ от определени часове или внезапно понижаване на успеха;
- загуба или повреждане на вещи;
- страх от училище, конкретни ученици или използване на интернет/телефон;
- психосоматични оплаквания, нарушения на съня, отказ от участие в общи дейности.

II. УЧИЛИЩНА ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ

Училищната политика се реализира на равнище училище, клас/паралелка и индивидуален случай. Тя е насочена към създаване на сигурна, приобщаваща и подкрепяща среда, в която насилието и тормозът се разпознават своевременно, реакциите са последователни, а подкрепата обхваща всички участници.

1. Училищен координационен съвет

Със заповед на директора за всяка учебна година се определя Училищен координационен съвет за справяне с насилието и тормоза (УКССН). Съставът включва представители на ръководството, педагогически специалисти и специалисти за подкрепа; при необходимост могат да бъдат включвани ученици и родители.

- планира, проследява и координира дейностите по превенция и интервенция;
- анализира училищната среда и рисковите зони;
- подпомага класните ръководители и учителите с материали, консултации и обучения;
- поддържа/контролира правилата за регистриране на случаите от второ и трето ниво;
- участва в оценката на риска и координирането на работа по случай;
- прави предложения до директора за подобряване на училищната политика.

2. Превенция на равнище училище

- ежегодна оценка на училищната среда и анализ на местата и ситуациите с повишен риск;
- единни училищни правила, изработени с участие на учениците и съгласувани с ПУДУ и Етичния кодекс;
- дежурства и наблюдение в рисковите зони;
- квалификация на педагогическите специалисти по разпознаване и управление на насилие и тормоз;
- дейности за развитие на социално-емоционални умения, емпатия, саморегулация, комуникация и разрешаване на конфликти;

- превенция на кибертормоза, незаконното заснемане, разпространяването на лични данни и манипулирано дигитално съдържание;
- информационни дейности за ученици и родители и партньорство с външни институции и услуги.

3. Дейности на равнище клас

- в началото на учебната година класният ръководител запознава учениците с правилата и процедурите за съобщаване на случаи;
- в часа на класа се провеждат възрастово подходящи дейности за видове насилие, тормоз, кибертормоз, права, отговорности и безопасно поведение;
- учениците участват в изработването на правила за уважително общуване и последици при нарушаването им;
- при конкретен риск се организира групова работа, подкрепа и наблюдение на климата в класа.

4. Включване на родителите

Родителите се включват като партньори в превенцията и интервенцията. При конкретен случай се уведомяват родителите на пряко участващите ученици, освен когато присъствието или уведомяването на родител може да създаде риск за детето или да противоречи на неговия най-добър интерес. Информацията към други родители се предоставя само в обем, необходим за успокояване на средата и без разкриване на лични данни за участниците.

III. ОТГОВОРНОСТИ НА ПЕРСОНАЛА

1. Класни ръководители

- реагират при всеки сигнал или наблюдавана ситуация и действат по утвърдената процедура;
- поддържат регулярна комуникация с учениците и родителите;
- участват в изясняването на случая и в работата по конкретен ученик;
- планират превантивни занятия и подкрепа за класа;
- проследяват изпълнението на договорените мерки.

2. Учители, които не са класни ръководители

- незабавно прекратяват ситуация на насилие или тормоз, на която са свидетели, когато това може да стане безопасно;
- уведомяват класния ръководител и/или ръководството според тежестта на случая;
- познават училищната система за сигнализиране и прилагат общите правила;
- включват темата за уважително и безопасно поведение в учебния процес, когато е подходящо.

3. Дежурни учители

- спазват графика за дежурства и обръщат специално внимание на рисковите зони;
- реагират незабавно при ситуация на насилие;
- документират инцидента, когато случаят изисква това, и уведомяват компетентните лица.

4. Непедагогически персонал

- наблюдава за рискови ситуации в помещенията и зоните, за които отговаря;
- не допуска бездействие при насилие и незабавно уведомява педагогически специалист или ръководството;
- познава основните стъпки за реакция при непосредствен риск.

IV. ПРОЦЕДУРИ ЗА РЕАГИРАНЕ

1. Основен принцип

Всеки служител, който стане свидетел или получи надеждна информация за насилие или тормоз, предприема действия за прекратяване на ситуацията и защита на детето, без да излага себе си или

други лица на допълнителен риск. Изясняването на причините и подробният разговор се извършват след овладяване и обезопасяване на ситуацията.

2. При непосредствен риск за живота или здравето

- 1. Прекратяване на опасната ситуация и извеждане на пострадалия ученик на безопасно място.**
- 2. Незабавно уведомяване на медицинското лице и/или телефон 112, когато състоянието или рискът го налагат.**
- 3. Незабавно уведомяване на директора/заместник-директор.**
- 4. Уведомяване на родителите на засегнатите ученици, когато това е безопасно и в най-добрия интерес на детето.**
5. При данни за престъпление, тежко насилие, сексуално насилие или случай от трето ниво - незабавно уведомяване на компетентните органи за закрила на детето и/или полицията.
- 6. Документиране на предприетите действия.**

3. При съмнение, че дете е жертва на насилие или е в риск

Когато на служител стане известно или има основателно съмнение, че дете се нуждае от закрила, той незабавно уведомява директора/определеното от директора лице и се предприема сигнализиране до компетентните органи съобразно Закона за закрила на детето и приложимите вътрешни процедури. Сигнализирането не се отлага с цел предварително вътрешно „разследване“.

4. При установяване, че ученик е упражнил тормоз/насилие

- прекратяване на поведението и отделяне на участниците при необходимост;
- отделни разговори с участниците и оценка на риска;
- уведомяване на родителите и включване на психолог/педагогически съветник;
- определяне на педагогически мерки, подкрепа и наблюдение;
- при повтаряемост, сериозни последици или случай от второ/трето ниво - работа по случай и включване на УКСН и външни институции, когато това се изисква.

5. При кибертормоз и дигитално насилие

1. Запазване на наличните доказателства (екранни снимки, линкове, информация за профили), без допълнително разпространяване на вредното съдържание.
- 2. Уведомяване на класния ръководител, ръководството и училищен психолог/педагогически съветник.**
- 3. Оценка на обхвата, риска и необходимостта от незабавно ограничаване на достъпа до съдържанието.**
4. Уведомяване на родителите и, при сериозен риск, заплахи, сексуализирано съдържание, изнудване, незаконно разпространяване на интимни материали или данни за престъпление - компетентните органи.
- 5. Предприемане на подкрепящи и възстановителни мерки за засегнатите ученици и наблюдение за повтаряемост.**

6. Работа с наблюдателите

При работа с класа се насърчава активната позиция на наблюдателите - да не подкрепят насилието чрез смях, споделяне или разпространяване на съдържание, да потърсят помощ от възрастен и, когато е безопасно, да подкрепят пострадалия ученик.

V. ДОКУМЕНТИРАНЕ И РАБОТА ПО СЛУЧАЙ

Ситуациите от второ и трето ниво се вписват в училищния дневник/регистър за случаи на насилие и тормоз съгласно утвърдения механизъм. Ситуациите от първо ниво по правило не се вписват в

този регистър, освен когато повтаряемостта или последиците налагат преминаване към по-високо ниво.

При работа по случай се определят координатор, конкретни цели, дейности, отговорни лица, срокове и начин за проследяване. Информацията се съхранява при ограничен достъп и при спазване на изискванията за защита на личните данни.

Когато друга институция или услуга е включена в работата с ученика, училището координира действията в рамките на компетентността си и при спазване на правилата за обмен на информация.

VI. МЕРКИ ПРИ КРИЗИСНИ СИТУАЦИИ

- 1. При възникване на кризисна ситуация директорът се уведомява незабавно.**
- 2. При непосредствена опасност за живота или здравето се звъни на 112.**
3. При данни за насилие над дете, сексуално насилие, тежък случай или друг случай, изискващ закрила, се уведомяват компетентните органи по реда на действащото законодателство.
4. УКССН се свиква извънредно при необходимост и подпомага координацията на училищните действия, без да замества функциите на компетентните органи.
- 5. При необходимост се изготвя индивидуален план за кризисна интервенция и последваща подкрепа.**
6. След овладяване на кризата се извършва анализ на случая и на предприетите действия, като се определят мерки за предотвратяване на повторение.

VII. МОНИТОРИНГ И АКТУАЛИЗАЦИЯ

- УКССН анализира изпълнението на училищната политика най-малко два пъти в учебен срок и при необходимост извънредно.
- Резултатите от оценката на училищната среда и регистрираните случаи се използват за актуализиране на превантивните дейности.
- Механизмът се преглежда ежегодно и се актуализира при промени в нормативната уредба, официалния механизъм на МОН или установени училищни потребности.
- При изпълнение на превантивните дейности могат да се използват актуалните методически ресурси на МОН за сигурна училищна среда и превенция на насилието и тормоза.

VIII. КРАТЪК АЛГОРИТЪМ ЗА ДЕЙСТВИЕ

- 1. СПРИ - прекрати насилието/тормоза и осигури безопасност.**
- 2. ПРОВЕРИ - има ли непосредствен риск за живота или здравето; при нужда медицинско лице/112.**
- 3. УВЕДОМИ - ръководството и определените училищни специалисти; при необходимост родители и външни органи.**
- 4. ОЦЕНИ - тежест, повтаряемост, дисбаланс на силите, риск и ниво на случая.**
- 5. ДОКУМЕНТИРАЙ - случаите от второ и трето ниво и предприетите действия.**
- 6. ПОДКРЕПИ - пострадалия ученик, ученика, проявил насилие, и класа/наблюдателите.**
- 7. ПРОСЛЕДИ - изпълнението на мерките и риска от повторение.**

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАВАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ПЪРВО НИВО - НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА Примери: • физически: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване/разрушаване на собственост; • вербални: подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, неприлични коментари; • психически: омаловажаване, клюкарене, осмиване, засрамване, прякори; • социални: изключване от групови дейности, подиграване, слухове, фаворизиране на основата на различие; • сексуални: неприлични жестове, вербално съдържание със сексуален подтекст; • кибертормоз: обидни обаждания/съобщения и единични прояви с ограничен обхват.	По правило действията се предприемат от класен ръководител или учител, заедно с родител, чрез педагогическа работа - индивидуално, с група ученици или с целия клас. При материални щети се предприемат действия за възстановяването им. При повторяемост, групово насилие, неефективност на педагогическата работа или по-сериозни последици се преминава към мерките за второ/трето ниво.	Ситуациите от първо ниво по правило не се вписват в Дневника за случаи на насилие и тормоз.	1) Изясняване на ситуацията. 2) Прекратяване и успокояване на участниците. 3) Уведомяване на родител. 4) Индивидуални разговори/консултации. 5) Педагогически мерки и възстановяване на отношенията/щетата. 6) Мониторинг.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 - ПРОДЪЛЖЕНИЕ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ВТОРО НИВО - ПОВТАРЯНЕ НА НАРУШЕНИЯТА ИЛИ ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ Примери: • физически: шамаросване, удряне, ритане, плюене, обграждане, дърпане на стол, отнемане/разрушаване на собственост; • вербални: публично унижение, тежки обиди пред клас/група; • психически: изнудване, заплашване, манипулация, забрана за общуване, отхвърляне; • социални: интриги, публично отхвърляне, игнориране, манипулиране/използване; • сексуални: нежелано сексуално докосване, показване на порнографски материали или интимни части, подтикване/принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуализирани пози; • кибертормоз: непоискано заснемане и разпространяване, злоупотреба със социални мрежи, фалшив профил, манипулирано съдържание с по-сериозен ефект.	Действията се предприемат от класния ръководител съвместно с психолог/педагогически съветник, представител на УКССН и директор, с участие на родител, освен когато това противоречи на най-добрия интерес на детето. УКССН прави оценка на риска и се инициира работа по случай.	Ситуацията се описва в Дневника за случаи на насилие и тормоз и се предприема работа по случай. Възстановяват се щети при наличие на такива.	1) Изясняване/оценка на риска. 2) Прекратяване и успокояване. 3) Уведомяване на ОЗД и/или полицията при по-сериозни последици и в задължителните по закон случаи; незабавно при сексуално насилие с принуда. 4) Уведомяване на родител. 5) Консултации. 6) Индивидуален план/работа по случай. 7) Мониторинг.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 - ПРОДЪЛЖЕНИЕ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ТРЕТО НИВО - ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА ИЛИ ЕКСТРЕМНИ СИТУАЦИИ С ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА, ЗДРАВЕТО ИЛИ ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ Примери: • физически: тежък побой, задушаване, изгаряния, намушкване, провесване от високо място, заплашване с оръжие; • вербални/психически: сериозни заплахи и изнудване, насилствено отнемане на пари/вещи, ограничаване на движението, склоняване към употреба на наркотични/психоактивни вещества или деструктивни групи; • социални: групово измъчване, организирани затворени групи/банди с вредни последици; • сексуални: сексуално насилие, принуда, изнудване, блудство, изнасилване и други тежки сексуални посегателства; • кибертормоз: повторно/масово разпространяване на вредно съдържание, заснемане на насилие, разпространяване на сексуализирани материали с деца, тежки заплахи/изнудване.	Незабавно се уведомяват компетентните органи за закрила на детето и/или полицията от служителя/ръководството съобразно конкретния риск. На училищно ниво действията се координират от директора и УКССН със задължително включване на компетентни институции и услуги. Ако участието на родител е рисково за детето, се действа съвместно с органите по закрила.	Ситуацията се вписва в Дневника. Предприема се интензивна работа по случай, оценка на потребностите и план за действие. При включени външни услуги действията се координират.	1) Незабавно изясняване на риска и уведомяване на компетентните органи. 2) Прекратяване и обезопасяване. 3) Уведомяване на родител, когато е безопасно и в интерес на детето. 4) Индивидуални разговори/консултации. 5) Интензивна работа по случай и насочване към услуги. 6) Мониторинг и междуинституционална координация.

Забележка: Класификацията следва логиката на официалния Механизъм на МОН. При конкретен случай водещи са реалният риск, последиците, възрастта и потребностите на детето и приложимите законови задължения за сигнализиране и закрила.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2. КОНТАКТИ И ОТГОВОРНИ ЛИЦА

За учебната 2026/2027 година конкретният състав на УКССН, служебните телефони и официалните контакти на външните институции се определят/актуализират със заповед и вътрешен списък, достъпен за служителите. При спешност се използва телефон 112.

Председател на УКССН: _____

Училищен психолог/психолози: _____

Педагогически съветник: _____

Ресорен заместник-директор: _____

Отдел „Закрила на детето“: _____

Районно управление на МВР / инспектор ДПС: _____

Други партньорски услуги: _____

Съставил/актуализирал: УКССН